

Samenwerking Energie A16.
Evaluatie 2021 en plan 2022

Auteur

Team EnergieA16

Datum

2 februari 2022

Vastgesteld door de Stuurgroep Energie A16 op 10 februari 2022

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Focus en doelstellingen	3
2.1 Uitgangspunten samenwerking	3
2.2 Doelstelling en focus	5
3. Organisatie Energie A16	7
4. Activiteiten.....	8
4.1 Slimme Stappen	8
4.2 Financiële participatie.....	10
4.3 Governance	10
4.4 Overige projecten	11
4.5 Realiseren van stroomverkoop uit windmolens.....	12
4.6 Nazorg windenergie A16	12
4.7 Communicatie	16
4.8 Ontwikkeling en innovaties	18
5. Financiën en planning.....	19
5.1 Financiën.....	19
5.2 Producten en resultaten 2022	20
6. Conclusies en aanbevelingen	22

Bijlage

1. Communicatie activiteiten 2021

1. Inleiding

De realisatie van minimaal 100 MW aan windenergie in de A16-zone heeft geleid tot een intensieve samenwerking tussen 4 gemeenten en provincie op het vlak van de transitie naar duurzame energie in samenhang met ruimtelijke kwaliteit en de omgeving. Na de vaststelling van het PIP Wind A16 door PS (28 september 2018) hebben partijen de samenwerking voortgezet. In 2019 hebben de gemeenten Breda, Drimmelen, Moerdijk en Zundert en de provincie Noord-Brabant het convenant Energie A16 ondertekend¹. In dat convenant zijn afspraken gemaakt om de samenwerking in de A16-zone voort te zetten, om zo invulling te geven aan de lokale, provinciale en nationale ambities van de energietransitie. Daarnaast zijn de gemaakte afspraken in het kader van het project Windenergie A16 in het convenant gewaarborgd.

In het convenant is opgenomen dat jaarlijks een plan wordt opgesteld waarin de activiteiten, organisatie, overlegstructuur, communicatie, financiën en personele inzet worden vastgelegd. Partijen evalueren jaarlijks de samenwerking op basis van het projectplan en stellen het onderliggende convenant eventueel bij.

Dit rapport bevat de evaluatie van de samenwerking tussen gemeenten en provincie binnen Energie A16 in 2021 (zoals vastgelegd in het Plan Team Energie 2021²) en het plan voor de activiteiten in 2022.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op de focus en de organisatie. Vervolgens worden de activiteiten van 2021 geëvalueerd. Vervolgens zijn de geplande activiteiten voor 2022 beschreven. Ten slotte zijn enkele conclusies en aanbevelingen gepresenteerd.

Dit rapport is opgesteld door de bij EnergieA16 betrokken ambtenaren van de gemeenten en provincie en wordt vastgesteld door Stuurgroep EnergieA16 in februari 2022.

¹ Convenant Energie A16, Breda, 3 april 2019 met Toetreding gemeente Drimmelen, Breda 4 september 2019.

² Plan Team Energie A16 2021. Ambtelijk vastgesteld in Team EnergieA16 op 16 december 2020.

2. Focus en doelstellingen

2.1 Uitgangspunten samenwerking

Het windenergieproject in de A16-zone heeft geleid tot een intensieve samenwerking tussen 4 gemeenten en provincie op het vlak van transitie duurzame energie, ruimtelijke kwaliteit en omgeving. In dit project komen opbrengsten ten goede aan bewoners, lokale bedrijven en (sport) verenigingen. Een kwart van de windturbines (25%) is door de ontwikkelaars in samenwerking met de betrokken overheden overgedragen aan de omgeving. Daarmee is voor de duur van de exploitatie van de windmolens (≥ 23 jaar) het 25% belang en de inkomstenstroom gegarandeerd en geborgd via het Participatiefonds Wind A16 BV. De opwekking van duurzame energie wordt daarmee een vehikel om de energietransitie in de gebouwde omgeving te versnellen.

De A16-zone blijkt een geschikte kraamkamer voor nieuwe ontwikkelingen vanwege de schaalgrootte, complexiteit en impact op de inwoners van het gebied. EnergieA16 bindt partijen en dwingt tot oplossingen die het algemeen belang dienen. De oplossingen zijn uniek en zijn een voorbeeld en inspiratie voor anderen. Voorbeelden die zich niet zomaar laten kopiëren, maar die verdieping en verbreding vragen in nieuwe projecten elders in Brabant.

In het convenant zijn afspraken gemaakt om de samenwerking in de A16-zone voort te zetten, de gemaakte afspraken in het kader van het project Windenergie A16 te waarborgen en zo invulling te geven aan de lokale, provinciale en nationale ambities van de energietransitie.

We hanteren de volgende uitgangspunten:

A. *Open en flexibel*

De ontwikkelingen rond de energietransitie gaan snel. Het beleid zal zowel op rijks, provinciaal als gemeentelijk niveau regelmatig worden aangepast. Ook innovaties, nieuwe inzichten en nieuwe actoren vragen om een flexibele samenwerking, zowel inhoudelijk als wat betreft de structuur.

B. *Vastleggen wat moet, vrijlaten wat kan*

In het kader van het project Energie A16 wordt een aantal zaken (financieel, juridisch) vastgelegd. Dit is essentieel om de afspraken uit dat project te waarborgen en na te komen. Over thema's waarvoor dat niet nodig is worden meer globale afspraken gemaakt (bijvoorbeeld in de vorm van gezamenlijke ambities).

C. *Compacte werkorganisatie*

Om het geheel werkbaar te houden, streven we naar een compacte werkorganisatie. We voorkomen dat grote, belastende overlegstructuren ontstaan.

D. *Netwerk*

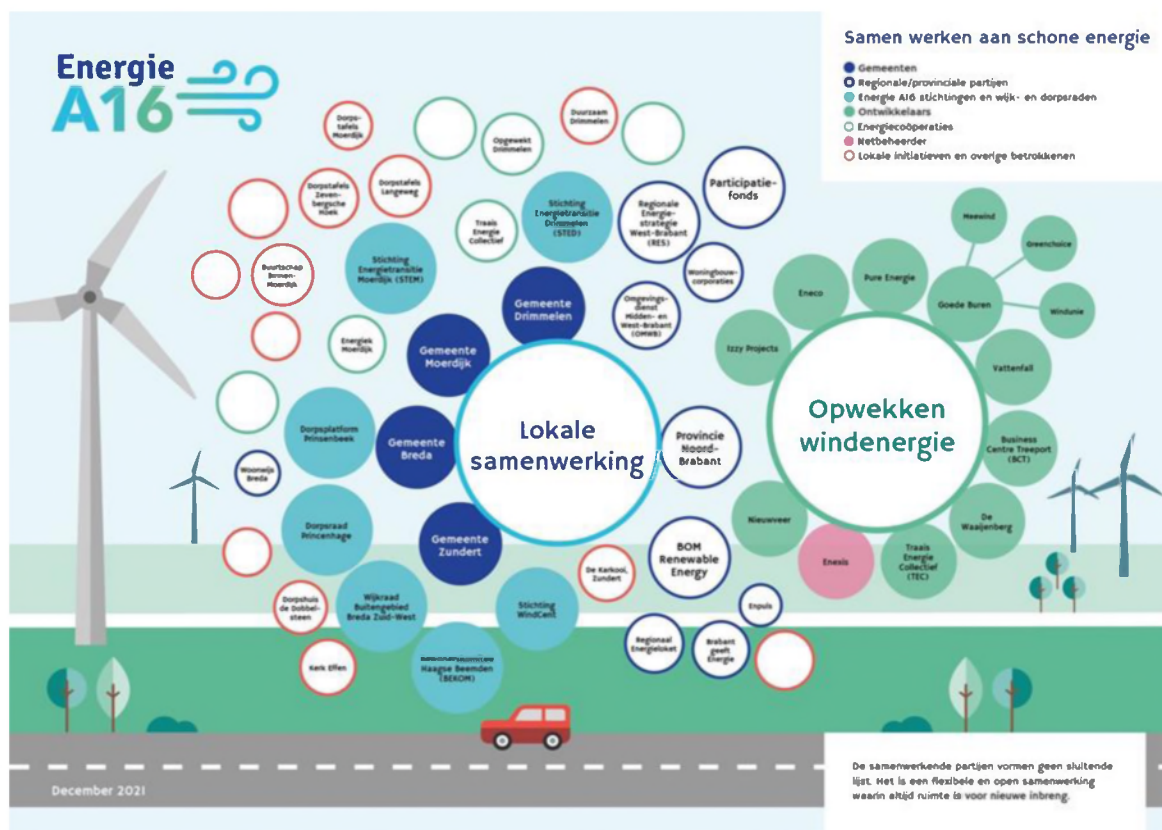
Een open netwerk rond de energietransitie in de A16-zone is de basis voor de samenwerking.

E. Aansluiten bij bestaande structuren

We sluiten zoveel mogelijk aan bij bestaande structuren en organisaties. We sluiten aan bij de structuur die door de werkeenheden EnergieA16 is ontworpen (samen met EFB³, stichtingen en Bredase wijk- en dorpsraden). We waken ervoor dat dezelfde onderwerpen, activiteiten en vraagstukken op meerdere overlegtafels worden besproken. Met name de relatie met Regionale Energie Strategie West-Brabant (RES) en de gemeentelijke structuren is hierbij van belang.

F. Geen dubbele afspraken

Bij het instellen van de fondsen en de besluitvorming van het Provinciaal Inpassingsplan Windenergie A16 (PIP) zijn diverse overeenkomsten afgesloten. Wat in deze overeenkomsten is geregeld, regelen we niet opnieuw.

³ Energiefonds Brabant

2.2 Doelstelling en focus

De focus van de samenwerkende partners is het gehele proces omtrent Energie A16 zo goed mogelijk te faciliteren en te ondersteunen.

Begin december 2020 heeft de Raad van State ingestemd met de aanpassingen die door de provincie zijn gedaan na een tussenuitspraak over het inpassingsplan Windenergie A16 in 2020.

Met deze definitieve uitspraak werden het PIP Windenergie A16 en de in 2018 afgegeven vergunningen voor de bouw van de windmolens onherroepelijk. Dat betekent dat de ontwikkelaars in 2021 zijn gestart met de daadwerkelijke realisering, de eerste stap is daarbij een zogenaamde financial close.

Dit betekent ook dat het Participatiefonds Windenergie A16 B.V. als 25% aandeelhouder in de verschillende project-entiteiten haar aandeel kan effectueren. Op basis daarvan zijn in 2021 voorbereidingen getroffen om, middels voorfinancieringen te starten met de eerste projecten.

Het afgelopen en komende jaar ligt de focus op het realiseren van een toekomstbestendige opzet waarbinnen de uitgangspunten (iedereen moet mee kunnen doen, betere verdeling lusten en lasten en hefboom effecten benutten) worden geborgd. Via de jaarlijkse dividend uitkeringen uit de windprojecten aan de fondsen komt er per lokaal energietransitiefonds op termijn veel geld ter beschikking voor het uitvoeren van projecten die voortkomen uit breed gedragen Lokale Energie Agenda's.

Op zijn vroegst 1 januari 2023 kan het Energiefonds Brabant, na afronding van de investeringsfase, het mandaat over de lokale middelen overdragen aan lokale partijen. Het Energiefonds Brabant draagt het mandaat alleen over als de lokale afspraken toekomstbestendig zijn met instemming van de betreffende gemeente. Om dit te realiseren is nog veel werk te verzetten. De focus van de samenwerkende partners is dan ook dit gehele proces optimaal te faciliteren en te ondersteunen en hiervoor capaciteit in te zetten.

Energie A16 heeft ook in 2021 de gevolgen ondervonden van de covid-19 pandemie. Fysieke afspraken bleken het afgelopen jaar vrijwel onmogelijk en online vergaderen werd de norm. Desondanks is er veel positieve energie aanwezig in de onderlinge samenwerking. Dat bleek ook tijdens de enige fysieke bijeenkomst het afgelopen jaar op 23 september 2021.

*23 september 2021, informele bijeenkomst stuurgroep en werkeenhed EnergieA16 in
Hooge Zwaluwe*

3. Organisatie Energie A16

De rollen van provincie en gemeenten in de samenwerking Energie A16 veranderen. Sinds de uitspraak van de Raad van State neemt provincie een meer faciliterende rol in. De regierol wordt meer en meer overgenomen door ontwikkelaars en gemeenten. Die verschuiving heeft in 2021 verder invulling gekregen.

Stuurgroep Energie A16

De stuurgroep bestaat uit de bestuurders van de 5 overheden (provincie en gemeenten). De stuurgroep stelt de jaarplanning, begroting en activiteiten die voortvloeien uit het convenant vast. Ook worden er afspraken gemaakt over de afstemming, en noodzakelijke bestuurlijke acties naar derden. Bestuurders zijn beschikbaar en indien nodig zichtbaar (bijvoorbeeld op events). Er is sprake van circa twee vergaderingen per jaar. Indien zich tussentijds problemen voordoen of kansen aandienen, komt de stuurgroep vaker bij elkaar. Greetje Bos (wethouder gemeente Breda) is voorzitter van de stuurgroep. In 2021 heeft de stuurgroep vergaderd in april en oktober. In 2022 vergadert de Stuurgroep op 10 februari en 6 oktober. In verband met het vertrek van Greetje Bos per 13 januari 2022 bij de gemeente Breda, is er een nieuwe voorzitter nodig. In verband met de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022, vinden er mogelijk meer wisselingen in de samenstelling van de stuurgroep plaats.

Team Energie A16

Team EnergieA16 bestaat uit de ambtelijke vertegenwoordigers van de 5 overheden, aangevuld met de projectleider sociale innovatie (samenwerking provincie-Enpuls) als adviseur van de Werkeenheid EnergieA16, de procescoördinator EnergieA16, de communicatiecoördinator en de provinciale projectleider WindenergieA16. Deze groep is verantwoordelijk voor de uitvoering van de werkzaamheden. Het team agendeert relevante onderwerpen en zorgt voor het overzicht van en de afstemming (tussen de overheden) tussen de vele activiteiten die in het kader van Energie A16 plaatsvinden en is scherp op nieuwe ontwikkelingen en innovaties. Het team organiseert activiteiten om het netwerk in het gebied te verstevigen en uit te breiden. Het team doet voorstellen voor de te volgen strategie. Het team coördineert en verbindt de diverse projecten en initiatieven in het gebied. Ook de afstemming met andere relevante processen en ontwikkelingen gebeurt op initiatief van het team. Het team vergadert maandelijks.

4. Activiteiten

In 2021 is gestart met de daadwerkelijke realisatie van de 28 windmolens. In samenspraak met ontwikkelaars, gemeenten en provincie is gewerkt aan de vormgeving van energieprojecten, de monitoringsapp en het vergunningentraject door gemeenten. Deze activiteiten zijn omvangrijker gebleken dan we vooraf hadden gedacht.

Tenslotte hebben we de samenwerking en communicatie binnen Energie A16 versterkt, de communicatie met de bewoners in het gebied geïntensiveerd en de ervaringen en kennis van Energie A16 verder uitgedragen.

Bouw windpark Klaverspoor, foto: Robert Assies

In 2022 zetten we de activiteiten voort. In dit hoofdstuk worden de activiteiten toegelicht. Hierbij worden de werkzaamheden en ontwikkelingen in 2021 beschreven en vervolgens de plannen voor 2022.

4.1 Slimme Stappen

In 2020 is het project Slimme Stappen EnergieA16⁴ gestart, waarvoor een Europese subsidie is verkregen. Doel van Slimme Stappen is om te komen tot revoluerende business cases voor opschaalbare energieprojecten. Het project Slimme Stappen komt gestaag op gang. In 2021 heeft het project vertraging opgelopen. Het opzetten en de bemensing van de projectorganisatie kostte meer tijd dan verwacht.

⁴ Projectplan Slimme stappen A16. Stimulus Programmanagement, 27-9-2019.

Daarnaast had de algemene problematiek van netwerkcongestie, regelgeving rond ESCO⁵'s, uitputting van subsidies voor collectieve zon-projecten gevolgen voor de opzet en inhoud van dit deelproject. Inmiddels draait het projectteam goed en wordt er voortgang gemaakt in de volgende deelprojecten:

- *One stop shop*

Het betreft hier zowel de bewonersreis als een (beperkt) aanbod van maatregelen incl. financiering. Nadruk ligt op isolatie en geen-spijt-maatregelen omdat de toekomstige lokale warmtesystemen nog niet bekend zijn. Het streven is om voor 200 woningen tot een aanbod te komen. De bewonersreis voor de eerste 12 (referentie)woningen is gestart.

- *Sleutelprojecten:*

Er worden sleutelprojecten in wijken/dorpen voorbereid t/m de business case. Het hoofddoel is om tot ca vijf opschaalbare projecten te komen, als sleutel-toegang tot de lokale samenleving. De tussendoelstelling vormt de verkenning voor een passende professionele organisatievorm (b.v. projectencoöperatie) voor EnergieA16.

De volgende projecten zijn in voorbereiding:

- o Zonthermie i.c.m. seizoensopslag voor sportverenigingen.
Gestart n.a.v. de evaluatie en nacalculatie van het project van de voetbalvereniging in Wernhout. De pre-ontwikkelfase voor enkele locaties is gestart, waarvoor de haalbaarheid wordt onderzocht.
- o Collectief zon PV op dak:
Ook hiervoor wordt geprobeerd om tot een 'mandje met projecten' te komen. De projectinitiatieven worden opgehaald en worden getoetst op aansluitbaarheid (Enexis) en haalbaarheid van de businesscase. Voor collectieve zonprojecten is de ontwikkeling van de organisatievorm van belang.
- o Solarcarports:
Dit project bevindt zich in de verkenningfase.

Begin 2022 wordt er een vervolgplan van aanpak opgesteld met een activiteiten-planning voor de bewonersreis van 200 woningen, de one stop shop en genoemde sleutelprojecten.

Het project Slimme Stappen loopt naar verwachting door t/m 2023. De OP-zuid subsidie is toegekend tot en met 2022. Daarom zal er een verzoek tot uitstel worden ingediend bij Stimulus.

⁵ ESCO = Energy Service Company

4.2 Financiële participatie

De drie stichtingen en de gemeente Breda (formele partners van het participatiefonds die elk een SOK hebben gesloten met het Energiefonds Brabant) hadden in overleg met de andere leden van de werkeenheden ingestemd om obligaties uit te laten geven. Deze crowdfunding is nodig om de Slimme Stappen projecten te financieren. De crowdfunding wordt dan afgelost uit de toekomstige dividenden van de windmolens. Dit is een manier om toekomstige opbrengsten naar voren te halen zodat er direct met projecten gestart kan worden.

Inmiddels is in goed overleg met het Energiefonds Brabant een besluit in voorbereiding waarbij voorlopig wordt afgezien van crowdfunding. In plaats daarvan faciliteert het Energiefonds Brabant de voorfinanciering van de projecten via een vorm van rekening courant krediet. Dit biedt meer flexibiliteit, past beter bij de afspraken met het Energiefonds Brabant en bespaart de rente op de obligaties. Financiële participatie kan later alsnog worden ingezet.

4.3 Governance

In 2021 heeft de werkeenheden (WE) Energie A16 een strategische handreiking voor de A16 governance opgesteld. Bij het starten van de samenwerking zijn de stichtingen als (tijdelijke) tussenorganisatie bedacht in de gemeenten Drimmelen, Moerdijk en Zundert. Inmiddels is de rol van de gemeenten in de energietransitie veranderd. Zij nemen meer regie, onder meer in de warmtetransitie en de (wijk)uitvoeringsplannen.

De volgende vraag is in de WE aan de orde gesteld: "hoe zou de definitieve A16-governance in elke gemeente er uit kunnen zien en welke rolverdeling past daarbij?". Er zijn individuele verkennende gesprekken gevoerd met de gemeente Drimmelen, Moerdijk, Zundert en de drie stichtingen; (STED begin 2022). In het begin van 2022 volgt een gezamenlijk overleg met de drie gemeenten en stichtingen.

De gemeente Breda en de vier A16 wijk- en dorpsraden zien geen aanleiding om de governance te herzien. De gemeente Breda heeft van het begin af aan regie genomen en werkt intensief samen met wijk- en dorpsraden. Breda vindt dat de A16-structuur goed aansluit op de werkwijze in de rest van de gemeente (klimaatuitvoeringsprogramma en het gemeentelijke klimaatfonds).

Medio 2022 wordt een advies opgeleverd voor de eindvorm van de governance in de gemeenten Drimmelen, Moerdijk en Zundert.

Foto: Bijeenkomst met bestuursleden van wijk- en dorpsraden

4.4 Overige projecten

Burenregeling

In 2021 heeft een evaluatie van de burenregeling plaatsgevonden. De stuurgroep is over de uitkomsten en bijsturing geïnformeerd. Het project verloopt goed. Er is nog specifieke aandacht nodig voor niet-geregistreerden en geregistreerden die nog niet voor deelname hebben getekend.

Het deelproject in Breda: geluidsanering van de zogenaamde HSL-woningen is in overleg met de gemeente Breda losgeknipt van EnergieA16

Landschapsinvestering

Het plan, dat in overleg met gemeenten, provincie, stichtingen en de vier Bredase wijk- en dorpsraden tot stand is gekomen, is om lokaal biologisch geteelde bomen en hoge heesters kosteloos aan te bieden aan toekomstige omwonenden. Het idee is dat de bomen op eigen grond van particulieren komen te staan. De gemeente Breda coördineert de uitvoering in opdracht van de A16-gemeenten. In 2021 zijn de plannen voorbereid. De planning is om begin 2022 de eerste bomen/heesters uit te delen aan een eerste pilotgroep van ongeveer 100 bewoners in de gemeente Zundert.

Na de pilot volgen de andere gebieden rond de windmolens in het buitengebied van de A16 zone (exacte begrenzing van het gebied wordt nog nader bepaald). Daarna zal de aanpak halverwege 2022 worden geëvalueerd.

Natuurcompensatie

Als gevolg van de belasting van het bestaande Natuurnetwerk Brabant door de nieuwe windmolens vindt er een financiële afdracht plaats door enkele ontwikkelaars naar de provincie. Hiermee wordt het Natuurnetwerk gecompenseerd. De provincie heeft in overleg met gemeenten besloten om, mede gezien de beperkte omvang van het budget, dit als taakstellend budget toe te voegen aan het lopende project Weimeren (ten zuiden van de Mark en ten westen van A16). De natuurcompensatie is een aanpak van de provincie en vormt geen onderdeel (meer) van Energie A16.

4.5 Realiseren van stroomverkoop uit windmolens

Via het aandeel in de windmolens is er ook zeggenschap over de wijze waarop een deel van de opgewekte stroom (lokaal) wordt verkocht. Hiervoor zijn er in 2021 nog geen voorbereidende activiteiten ondernomen. In 2022 wordt hier een start meegemaakt. Het is belangrijk dat dit is geregeld voordat de eerste windmolen draait.

4.6 Nazorg windenergie A16

In 2021 zijn er diverse contacten geweest tussen ontwikkelaars en gemeenten over lokale vergunningen, erfdienstbaarheden en opstalovereenkomsten. Bij het afsluiten van de overeenkomsten voor de windparken Streepland en Zonzeel is het proces moeizaam verlopen, met name door problemen in de communicatie vanuit de ontwikkelaars of hun (onder-)aannemers. In combinatie met de tijdsdruk voor financial close van deze projecten zette dit het proces onder druk en vroeg veel ambtelijke inzet en flexibiliteit om met ontwikkelaars tot overeenstemming te komen. De goede onderlinge verhoudingen binnen Team Energie A16 en de motivatie om het gezamenlijk op te lossen, hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de uiteindelijke oplossingen.

Ontwikkelaars

Het was de bedoeling om in 2021 een convenant te sluiten tussen de ontwikkelaars en de provincie Noord-Brabant om heldere en transparante afspraken te maken bij de overgang van de ruimtelijke planvorming naar de realisatiefase. Het bleek een brug te ver om met 10 ontwikkelaars op één lijn te komen en een convenant te sluiten over vier onderwerpen: een proactief planschadeaanbod, obstakelverlichting, het beperken van de overlast tijdens de bouw en het beperken van de overlast tijdens de exploitatiefase. Ook zonder convenant is op alle vier de issues progressie geboekt in de lijn van het beoogde convenant.

- *Proactief aanbod planschade:*
Bijna alle ontwikkelaars langs de A16 doen de omwonenden een proactief planschadeaanbod of gaan dat doen. Uitzonderingen zijn Landzeel BV en Nieuwveer BV. De voordelen van een proactief aanbod zijn, dat de gerechtigden eerder de planschadevergoeding ontvangen (maar niet meer), ontwikkelaars hoeven niet de extra kosten voor de taxatie en procedure te betalen en de provincie hoeft minder procedures te voeren. In 2021 is door de provincie een planschadeprocedure voor het inpassingsplan opgesteld. Deze ontbrak.
- *Obstakelverlichting:*
Het is altijd de wens geweest om de overlast van knipperende lichten op de windmolens voor omwonenden te beperken. In 2022 wordt nieuwe regelgeving verwacht die de zogenaamde transpondertechniek op windparken mogelijk maakt. Dit beperkt mogelijke lichthinder voor omwonenden. Langs de A16 worden de windturbines voorbereid op deze techniek, maar nog niet toegepast. Zie het IPO-nieuwsoverzicht van 24 januari jl. Om deze nieuwe systemen te installeren en jaarlijks te onderhouden, moeten exploitanten van windparken extra kosten maken, waar geen rekening mee is gehouden bij de ontwikkeling van het windpark. Deze kosten lopen al snel op in de richting van €60.000 tot €100.000 per park. De windsector, de Rijksoverheid en de provincies willen deze systemen bij voorkeur zo snel mogelijk toepassen en zijn op dit moment in gesprek over de praktische organisatie en kosten.
- *Overlast tijdens de bouw windturbines:*
Bepalingen hieromtrent zijn opgenomen in de vertrouwelijke anterieure overeenkomst tussen ontwikkelaar en provincie. Opgenomen in een convenant, waren deze verplichtingen publiek geworden. Inhoudelijk verandert er niets. Er vindt op clusterniveau afstemming plaats tussen ontwikkelaars en communicatieadviseurs van gemeenten.
- *Overlast tijdens de exploitatiefase windturbines:*
Het conceptconvenant voorzag in de ontwikkeling en inzet van een app (geluidsverwachting.nl) die omwonenden op iedere locatie langs de A16 inzicht geeft in de te verwachten geluidsproductie van een windpark. De app doet een voorspelling van de te verwachten geluidsproductie op basis van de weersvoorspelling, het type windmolen en de locatie t.o.v. het windpark. De provincie heeft het voortouw genomen en Arcadis de opdracht gegeven om de app geschikt te maken voor de hele A16-zone. Op Klaverpolder zullen Goede Buren en Vattenfall de app actief gaan gebruiken. Op de andere parken faciliteert de provincie de inzet van de app voor omwonenden. Hiermee is gegarandeerd dat alle omwonenden langs de A16 kunnen beschikken over de app. Bewoners kunnen via de app feedback geven over het ervaren van geluid.

Het inpassingsplan Windenergie A16 en de omgevingsvergunningen maken de bouw en exploitatie van de windmolens mogelijk, maar omdat in 2020 de Provinciale Coördinatie Regeling is beëindigd, moeten voor specifieke zaken als kapvergunningen en de aanleg van leidingen en tijdelijke wegen de ontwikkelaars aankloppen bij de vier gemeenten.

Ontwikkelaars besteden dit werk uit aan gecontracteerde partners en aannemers. Binnen de gemeenten komen deze uit bij loketten die niet of nauwelijks op de hoogte zijn van Windenergie A16. Dit heeft de gemeenten in 2021 veel werk bezorgd en verliep niet altijd even soepel. Reden voor de vier gemeenten om in 2022 een vergunningenoverleg te starten met provincie en OMWB om kennis uit te wisselen en af te stemmen. De provincie heeft Bosch en Van Rijn medio 2021 opdracht verstrekt om de soms stroef verlopende procedures te coördineren en te versnellen. Dit heeft goed gewerkt. De opdracht is voltooid.

Tegen het sluiten van een financial close voor een windpark moeten ontwikkelaars soms nog zaken regelen omdat de financier dat vereist. Duidelijkheid over het (tijdelijke) gebruik van gemeentegrond en de vergoeding daarvoor was een punt dat rond de zomer opspeelde in o.a. Drimmelen. Gemeenten voelden zich soms onder druk gezet door ontwikkelaars. Uiteindelijk heeft een intensieve en nauwe samenwerking tussen gemeenten ertoe geleid dat uiteindelijk de contracten bij de notaris konden passeren. De vier gemeenten hebben o.l.v. de procescoördinator Energie A16 een gelijk vergoedingstelsel ontwikkeld voor het (tijdelijke) gebruik van de grond. Soms zit het succes in het voorkomen van conflicten en vertraging. Een jarenlange nauwe samenwerking tussen overheden betaalt zich hier uit.

In december 2021 is een eind gekomen aan het periodieke ontwikkelaarsoverleg. Het gezamenlijke overleg met ontwikkelaars bestond sinds 2017 en was belangrijk in de planvormingsfase om langs de hele A16-zone zoveel mogelijk onderwerpen eenduidig en in goede onderlinge afstemming te regelen. Dit heeft o.a. tot de Green Deal geleid en tot een gezamenlijke voorbereiding van het verweer voor de Raad van State in 2020. In de bouwfase ligt de focus op de afzonderlijke windparken en heeft een regelmatig overleg over onderwerpen langs de hele A16 geen meerwaarde. Indien gewenst of urgent kan het ontwikkelaarsoverleg op incidentele basis bijeen komen.

De facturen aan de ontwikkelaars voor het legeskostenverschil (onderdeel van de lokale participatie) zijn voorjaar 2021 verstuurd. Deze zijn door de ontwikkelaars grotendeels betaald, uitgezonderd (een deel van) de facturen van Pure Energie voor Hazeldonk. Hierop wordt nog actie ondernomen.

Bewoners

Uit bovenstaande blijkt dat een groot deel van de nazorg voor omwonenden loopt via het overleg van Energie A16 met de ontwikkelaars: zorgen voor een proactieve planschaderegeling, obstakelverlichting, voorkomen van de overlast tijdens de bouw- en exploitatiefase en de inzet van een geluidsapp.

Namens omwonenden van windpark Galder heeft een advocatenkantoor bij de provincie het verzoek neergelegd om de omgevingsvergunning in te trekken en geeft Provinciale Staten de overweging het inpassingsplan in te trekken. Dit op basis van een uitspraak van de Raad van State over het ontbreken van een plan-MER bij het

Activiteitenbesluit. Het Activiteitenbesluit vormt onderdeel van de Wet Milieubeheer en bevat o.a. normen voor de vestiging van windturbines t.a.v. geluid, slagschaduw en externe veiligheid. Een besluit over deze verzoeken wordt voorbereid, maar vindt pas in 2022 plaats. Intentie is om beide verzoeken af te wijzen.

Voor de afhandeling/nazorg van de procedures rond de bouw van de windmolens in 2021 was meer inzet nodig dan gedacht. Deze activiteiten zullen ook in 2022 nog inspanningen vergen van gemeenten en provincie.

Foto: Traais Energiecollectief, foto: Henrike Lodewikus

4.7 Communicatie

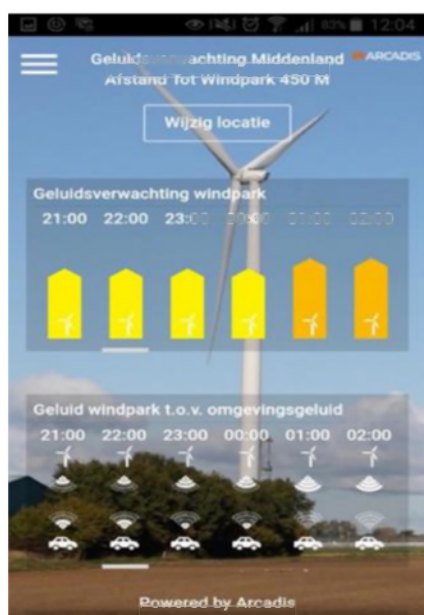
In het najaar zijn de communicatieactiviteiten geëvalueerd. Zowel binnen het team EnergieA16, de Werkeenheid als de Stuurgroep is geconcludeerd dat de communicatie goed verloopt.

Door coronaperikelen is het helaas niet mogelijk geweest om fysieke activiteiten te organiseren. In 2022 wordt onderzocht welke aanvullende manieren er zijn om inwoners in het A16-gebied te informeren en te betrekken bij de ontwikkelingen bij EnergieA16.

In 2021 is de communicatie richting bewoners in de vier betrokken gemeenten geleidelijk geïntensiveerd met de inzet van een reeks artikelen in huis-aan-huisbladen, een reguliere kwartaalnieuwsbrief, een aantal visuals en video's. In 2022 zal communicatie nog meer focus krijgen. Onder andere met communicatie over een aantal concrete deelprojecten van EnergieA16 zoals Slimme Stappen en de landschapsinvesteringen. En met name over de bouwwerkzaamheden van de diverse windmolens. Hiervoor worden bouwboarden geplaatst langs de A16, de app geluidsverwachting voor bewoners ingevoerd en worden de mogelijkheden voor een muziektheater onderzocht, zie paragraaf 4.8).

Enkele cijfers:

- De website kent een stabiele kleine 1.000 bezoekers per maand.
 - De kwartaalnieuwsbrief had in december 2020 320 ontvangers, inmiddels zijn er dat 418.
- Doel voor komend jaar is: 1.000 ontvangers.

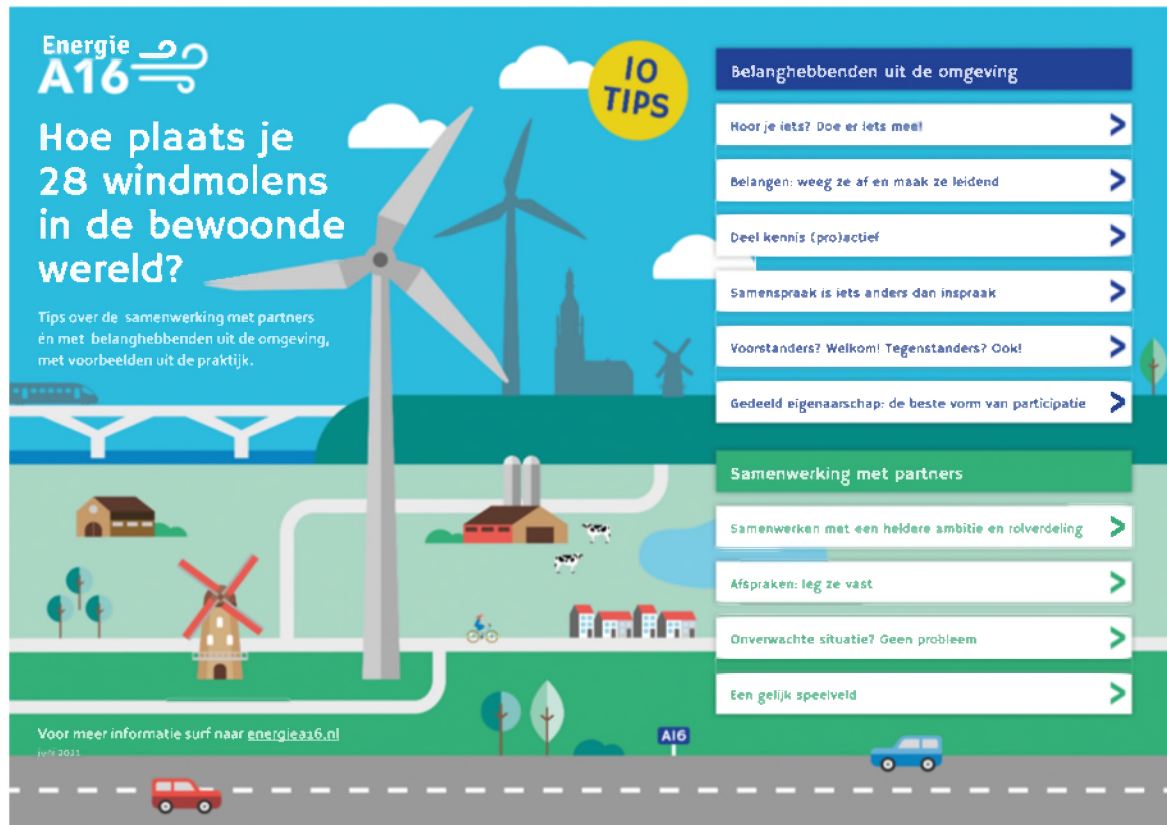

App geluidsverwachting is in ontwikkeling

Wat betreft de tweede lijn, het versterken van de communicatie tussen de samenwerkingspartners, is een stevige basis gelegd waarop voortgebouwd wordt. De reguliere afstemmingsoverleggen over communicatie en de driewekelijkse Netwerkupdate zorgen voor korte lijnen tussen de verschillende projectpartners.

Het uitdragen van de werkwijze van dit project richting andere gemeenten/gebieden, zal ook in 2022 meer aandacht krijgen. Onder andere door deelname aan het Brabantse energiefestival (23 juni 2022) en de mogelijkheid om werkbezoeken aan de bouwplaatsen te organiseren. Uiteraard fungeren de video's, visuals en de kwartaalnieuwsbrief ook als middelen om te ondersteunen om de werkwijze verder uit te kunnen dragen.

Een overzicht van alle communicatieactiviteiten in 2021 is opgenomen in bijlage 1.

Een van de ontwikkelde visuals over EnergieA16

4.8 Ontwikkeling en innovaties

Muziektheater

Als vervolg op de verkenning die in 2020 is gemaakt naar de mogelijkheden is in oktober 2021 opdracht gegeven aan Bureau Pees om vrijblijvend een plan van aanpak te maken voor een muziektheatervoorstelling. Dit kan een goed instrument zijn om de energie-transitie op een laagdrempelige en innovatieve manier onder de aandacht te brengen. De verwachting is dat dit plan begin 2022 wordt opgeleverd.

Cable-pooling zon bij wind.

Er zijn kansen om via cable-pooling gebruik te maken van de aansluitingen van de windmolens, maar dan voor zonne-energie. Dit vraagt maatwerk in zowel besluitvorming per gemeente als uitwerking van het project met daarin de borging van lokale participatie. Dit wordt vanuit de Slimme Stappen projecten (zie paragraaf 4.1) opgepakt. Hierbij vindt goede afstemming plaats met de Regionale Energie Strategie (RES) West Brabant waar zowel voor de gebiedsontwikkeling Moerdijk met daarin LPM als zon bij bestaande wind een actietafel is opgericht waarvoor mensen en middelen ingezet worden. Begin 2022 wordt dit verder uitgewerkt.

5. Financiën en planning

5.1 Financiën

Zowel in 2021 als in 2022 is er een werkbudget beschikbaar van €100.000. De verdeel-sleutel hierbij is als volgt: de provincie draagt €40.000 bij, de gemeente Breda €30.000 en de gemeenten Drimmelen, Moerdijk en Zundert ieder €10.000. Daarnaast heeft de provincie een communicatiecoördinator (0,5 fte) ter beschikking gesteld. Verder stellen de gemeente Breda en de provincie capaciteit voor de coördinatie beschikbaar; elk 0,5 fte.

Het budget voor 2021 is benut. De eerder aangekaarte ontwikkelingen omtrent corona maken dat niet alle activiteiten doorgang hebben gevonden. Dit heeft geleid tot minder uitgaven voor communicatie en netwerkactiviteiten. Aan het proces en de voorbereidingen voor de activiteiten van het project Slimme Stappen is daarentegen juist extra geld besteed.

De verwachting is dat in 2022 meer fysieke activiteiten plaatsvinden. Daarop is de begroting voor 2022 dan ook gebaseerd.

Tabel 1: Financieel overzicht 2021

Onderdeel	Raming	Besteed
Slimme Stappen	55.000	67.200
Juridische ondersteuning gemeenten	-	10.000
Communicatie	30.000	21.400
Vergaderkosten/netwerkevents	10.000	1.400
Overig	5.000	-

Tabel 2: Begroting 2022

Onderdeel	Raming
Voorbereiding en proceskosten projecten (o.a. Slimme Stappen e.a.)	35.000
Communicatie	40.000
Vergaderkosten/netwerkevents	20.000
Overig	5.000

Naast het werkbudget leveren enkele partners extra, specifieke capaciteit voor de samenwerking Energie A16, dit is als volgt georganiseerd:

- procescoördinatie Energie A16: Breda
- strategisch adviseur Energie A16: provincie (tot 1 juli 2022)
- communicatie ondersteuning Energie A16: provincie
- app en nazorg ruimtelijke procedures: provincie

5.2 Producten en resultaten 2022

<i>Naam</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Planning</i>	<i>Trekker + aanspreekpunt in Team Energie A16</i>
SLIMME STAPPEN ENERGIE A16			
Slimme Stappen Energie A16	Uitvoering project Slimme Stappen incl. kennisdeling buiten A16	Doorlopend	Procescoördinator en strategisch adviseur
GOVERNANCE			
Advies eindvorm Organisatie stichtingen gemeenten (Drimmelen, Moerdijk en Zundert)		December	Procescoördinator en strategisch adviseur
OVERIGE PROJECTEN			
Burenregeling		Doorlopend	Participatiefonds
Landschapsinvesteringen	Uitvoering	2022	Gemeente Breda
REALISEREN VAN STROOMVERKOOP UIT WINDMOLENS			
Stroomverkoop	Voorbereiding. 25% van de windstroom kan bij voorkeur lokaal worden verkocht.	2022	Participatiefonds en gemeenten
NAZORG EN MONITORING WINDMOLENS			
Afspraken en vragen inwoners/bedrijven	Vinger aan de pols (vragen, klachten etc.)	Doorlopend	Provincie (Omgevingsdienst
Transpondertechniek	Realiseren obstakelverlichting met transpondertechniek	2022	Provincie.
Geluidsapp	Ontwikkelen en implementeren	2022	Provincie.

COMMUNICATIE			
Lijn 1: activiteiten van Energie A16 (informerende van omwonenden over de producten en diensten van Energie A16)			Werkgroep communicatie
Lijn 2: versterken communicatie samenwerkingspartners			Werkgroep communicatie
Lijn 3: uitdragen van de werkwijze van Energie A16			Werkgroep communicatie
ONTWIKKELINGEN EN INNOVATIES			
Klimaatneutraal muziektheater Wind	Maken Plan van Aanpak en op basis daarvan besluitvorming (GO/NO GO)	Q1 2022	Gemeente Zundert
Cable-pooling zon bij wind.	Uitwerking kansen en mogelijkheden	Eerste helft 2022	Strategisch adviseur
OVERIG			
Evaluatie en projectplan 2022	Evaluatie convenant en planning organisatie en activiteiten 2023	Dec 2022	Provincie
Organisatie	Rol- en taakverdeling van de organisatie actueel houden	Doorlopend	Procescoördinator
Voorbereiden stuurgroep vergadering	Agenda, annotatie en stukken incl. afstemming met voorzitter	2 keer in 2022	Provincie

6. Conclusies en aanbevelingen

De activiteiten uit het plan 2021 zijn volgens plan opgepakt. Door de covid-19 pandemie zijn fysieke bijeenkomsten niet doorgegaan, zoals de organisatie van een netwerkdag en andere activiteiten om inwoners op fysieke locaties verder te laten kennis maken met EnergieA16.

Voor de afhandeling/nazorg van de procedures rond de bouw van de windmolens was in 2021 meer inzet nodig dan gedacht. En deze activiteiten zullen ook in 2022 nog inspanningen vergen van gemeenten en provincie.

De nauwe samenwerking tussen gemeenten en provincie blijkt heel relevant. Dat is in 2021 in het bijzonder gebleken bij de behandeling van de lokale vergunningen, erfdienstbaarheden en opstalovereenkomsten.

De samenwerking tussen de gemeenten en provincie wordt over het algemeen als goed en hecht ervaren. Betrokkenen weten elkaar gemakkelijk te vinden en gemaakte afspraken worden nagekomen. De verbindende en faciliterende rol van de overheid wordt als belangrijk ervaren in het gebied. Belangrijke succesfactoren in de samenwerking zijn: persoonlijk contact, de beschikbare capaciteit en middelen voor inzet en producten.

Aanbevolen wordt om de samenwerking ook in 2022 voort te zetten en hiervoor wederom ambtelijke capaciteit en financiën beschikbaar te stellen.

De coördinatie en samenwerking blijft de komende jaren van belang. Niet enkel op het spoor van Energie A16, maar ook zeker bij het (aflopende) spoor Windenergie A16. De ontwikkeling van de windmolens zal nog jaren duren. Het is aan te bevelen ook voor vragen die blijven leven bij het ruimtelijk spoor deze coördinatie binnen de provincie op te pakken.

De focus voor de inzet van betrokkenen ligt op de lopende activiteiten en deelprojecten met opschaling. Het is van belang ook oog te hebben voor innovaties en nieuwe deelprojecten die toepasbaar zijn in de A16-zone. Energie A16 is een kans, met een groot netwerk, waarin nieuwe (gezamenlijke) projecten kunnen worden opgestart.

Bijlage 1 Communicatieactiviteiten 2021

Terugblik communicatieactiviteiten 2021

Communicatielijijn 1: Activiteiten van Energie A16 (direct omwonenden)

- o 3 uitgaven huis-aan-huis krantenpagina's (januari, februari en maart)
- o Video over ervaring deelnemer Burenregeling
- o Website up-to-date houden, nieuwsberichten schrijven
- o Video's hoe bouw je een windpark? In samenwerking met Enexis en Vattenfall
- o Visuals met overzicht van de windmolens in iedere gemeente (voor social media, website en huis-aan-huis pagina's gemeenten)
- o Communicatieadvies voor oproep pilot deelnemers Slimme Stappen
- o Communicatie deelprojecten, zoals de Burenregeling
- o Omgevingsmanagement (afhandeling binnenkomende vragen)

Communicatielijijn 2: Versterken communicatie samenwerkingspartners

- o Iedere drie weken een Netwerkupdate versturen
- o Communicatieoverleg met adviseurs betrokken gemeenten
- o Ieder kwartaal overleg met communicatieadviseurs betrokken gemeenten en ontwikkelaars
- o Met klein kernteam werken aan een visual over de kernboodschap van lokale participatie Energie A16

Communicatielijijn 3: Uitdragen werkwijze Energie A16

- o Interactief PDF 'Hoe plaats je 28 windmolens in de bewoonde omgeving? Tien tips uit de praktijk van Energie A16'
- o Vier kwartaalnieuwsbrieven verstuurd met diepte-interviews
- o Veiligheidssetjes Energie A16 voor werkbezoeken

Vooruitblik communicatieactiviteiten 2022

Communicatielijijn 1: Activiteiten van Energie A16 (direct omwonenden)

- o Website up-to-date houden, nieuwsberichten schrijven
- o Video's hoe bouw je een windpark? Verder opnemen en breed uitzetten
- o Bewonerscommunicatie vanuit gemeenten coördineren
- o Bouwborden langs de A16
- o App
- o Theatervoorstelling WIND
- o Visual kernboodschap lokale participatie
- o Communicatie deelprojecten, zoals de burenregeling, crowdfunding en landschapsinvesteringen.

Communicatielijn 2: Versterken communicatie samenwerkingspartners

- o Iedere drie weken een Netwerkupdate versturen
- o Communicatieoverleg met adviseurs betrokken gemeenten
- o Ieder kwartaal overleg met communicatieadviseurs betrokken gemeenten en ontwikkelaars

Communicatielijn 3: Uitdragen werkwijze Energie A16

- o Vier kwartaalnieuwsbrieven versturen met diepte-interviews
- o Bijdrage leveren aan Energiefestival provincie Noord-Brabant in Q2 2022
- o Werkbezoeken